

Michel Esparza

Lijdt Christus nu nog?

Meevoelen met het Hart van Jezus

2024

INLEIDING

Het heilig Hart van Jezus, doorboord door onze zonden en voor ons heil, is als het ware het teken en symbool bij uitstek van de liefde waarmee onze goddelijke Verlosser zowel de Vader als alle mensen zonder uitzondering onophoudelijk bemint.

CKK 478

De beroemde Franse natuurkundige en theoloog Pascal deed eens een verbazingwekkende uitspraak: "Jezus zal blijven lijden tot aan het einde van de wereld." Het is een ontdekking die een ommekeer in ons christelijk leven kan veroorzaken: een *voor* en een *na* in de oriëntatie van ons geestelijk leven. Dat er aan het lijden van Jezus nog geen eind is gekomen, is iets waarvan je je bewust kan worden door na te denken over de door God geopenbaarde waarheid en door een innige persoonlijke omgang met de allerheiligste Mensheid van de verrezen Christus. Het is daarom spijtig te moeten vaststellen dat veel christenen deze realiteit, die zoveel zin geeft aan onze relatie met God, niet kennen, er niet bij stilstaan of zelfs ontkennen.

Een anekdote om dat te illustreren. Enkele jaren geleden viel een priester-vriend van mij tijdens de zomer in voor een collega, en kreeg zo tijdelijk de pastorale zorg toevertrouwd voor een groot aantal voorbeeldige katholieken. Misschien wel omdat hij ze niet kende, besloot hij om elk van hen dezelfde vragen te stellen: "Wat doe je als je te maken krijgt

met tegenslag, iets heftigs of met tegenwerking? Of, stel dat je juist uit eigen initiatief offers brengt of je oefent in soberheid: waarom doe je dat dan?" Steevast luidde het antwoord van deze gelovigen dat ze hun offers wilden opdragen aan God. Mijn onverschrokken vriend speelde vervolgens advocaat van de duivel en ging verder met zijn ondervraging: "Wat heb je daaraan?" Bijna allemaal antwoordden ze dat ze hun offers aan God opdroegen voor een bepaalde intentie. Velen van hen zeiden dat ze hoopten zo een kind waarover ze zich zorgen maakten, te kunnen helpen. In dezelfde lijn gaven anderen aan dat ze bewogen werden door het verlangen de lichamelijke of geestelijke genezing te verkrijgen van een vriend of familielid. Ook waren er enkelen die voor zichzelf hoopten zo een beter mens te worden. Iemand zei hem zelfs: "Ik hoop dat de Heer het me zal vergelden in de hemel." En de priester bleef maar aandringen: "En wat hoop je er verder nog mee te bereiken?" Hij ging net zolang door tot ze niets meer wisten te zeggen.

De antwoorden op deze mini-enquête verrassen me niet. Ze bevestigen dat maar weinig gelovigen die offers of gebeden aan de Heer opdragen, zich afvragen *hoe Hij zich daar zelf bij voelt*. Ze laten na om zich *in zijn plaats te stellen* en te onderzoeken in welke mate deze offers en gebeden Hem – om het in menselijke termen te zeggen – *een plezier doen* of *troosten*. Jammer genoeg komt dit erg vaak voor. Na het *ik offer U dit op* volgt onmiddellijk het *voor*. Men schenkt iets aan de Heer, om er meteen een concrete intentie aan toe te voegen. Zonder kwade wil behandelt men Christus op die manier als een eenvoudige tussenpersoon; men handelt zoals iemand die een geldbedrag wil overmaken op de rekening van iemand anders, en daarvoor gebruik maakt van zijn bank.

Helaas is wat de meeste christenen écht motiveert niet zozeer de liefde voor Christus, als wel hun eigen welzijn of de liefde voor hun dierbaren. Ongetwijfeld zal dit gedrag Hem die volmaakt goed is, niet alleen maar onaangenaam

treffen. Hij waardeert ongetwijfeld dat wij Hem om hulp vragen en dat we worden bewogen door het verlangen anderen te helpen. Bovendien kent Hij onze onwetendheid – die ons maar al te vaak parten speelt – die achter deze manier van handelen schuilgaat. Hij weet dat de meeste christenen zijn Hart niet aanvoelen omdat ze niet beseffen dat het bij alle dankbaarheid die het voelt, tegelijk zoveel pijn lijdt.

Dat neemt niet weg dat dit gebrek aan meevoelen met de *smarten* en *vreugden* van het Hart van Christus voor Hem wel degelijk een reden tot droefheid kan zijn, vooral wanneer het te wijten is aan onachtzaamheid. Iedere christen die trouw is aan het gebed, begrijpt hoezeer het de Heer raakt als wij onze vrijheid niet goed gebruiken; vooral wie vertrouwd is met het leven van de heiligen. In dit verband betekent het kennen van de geschiedenis van de Heilig Hartdevotie, waaraan ik een belangrijk deel van dit boek zal wijden, een heel waardevolle hulp. Het is een geloofswerkelijkheid waaraan de meerderheid van de katholieken vaak voorbijgaat, en daarom is het passend deze hier uiteen te zetten. Wij moeten juist *Hém troosten*, want Hij is het die het meest *lijdt*, omdat Hij het meest *liefheeft*. Ik wil laten zien hoe belangrijk het is te beseffen dat het Hart van Jezus niet alleen *blijdschap* kent maar ook *verdriet*. Als het tot ons doordringt hoeveel pijn de zonde Hem doet, zullen we er in ons leven alles aan willen doen wat we kunnen om die pijn te verzachten. Daarmee troost Hij op zijn beurt God de Vader en verkrijgt voor ons de genade van de Heilige Geest.

Hoewel het opwekken van het verlangen naar eerherstel het uiteindelijke doel van dit boek is, heb ik dit doel geplaatst in een bredere context. Het affectief meevoelen met de allerheiligste Mensheid van Christus vormt voor de christen weliswaar een essentieel aspect van het gebedsleven, maar is niet de uiteindelijke bestemming ervan. Het is eerder een tussenstation op de weg naar de hoogste toppen van intimiteit met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Dit boek richt zich niet alleen tot christenen die God meer willen leren beminnen. Het richt zich ook tot lezers die nog niet zo vertrouwd zijn met de katholieke leer maar open staan voor de geestelijke schatten die eigen zijn aan het leven als christen. Helaas schiet in onze huidige tijd, zeker in het Westen, de godsdienstige vorming van veel mensen ernstig tekort. Om dit gemis te compenseren en deze tekst voor een breder lezerspubliek toegankelijk te houden, heb ik er de voorkeur aan gegeven niets als vanzelfsprekend te beschouwen. Daarom ga ik op bepaalde plaatsen nader in op leerstellige kwesties en geloofswaarheden die fundamenteel zijn voor het geloofsleven. Dat dit soms een meer didactische toon met zich brengt, valt niet helemaal te vermijden. In plaats van *Lijdt Christus nu nog?* had het boek dan ook net zo goed *Inleiding in de christelijke spiritualiteit* kunnen heten, want er zal ook aandacht worden besteed aan aspecten die intellectuele ondersteuning bieden aan het geloofsleven. Zo zullen we stilstaan bij de relatie tussen de twee naturen van Christus en bij de oorsprong van de *smart* van God.

Om ervoor te zorgen dat mijn betoog goed te volgen is, heb ik een taal gebruikt die zich door zijn eenvoud beter leent voor prediking dan voor een godsdienstwetenschappelijke analyse. En als mijn taal soms nogal beeldend is, dan dient dat het hoofddoel van dit boek: dat een breed publiek kan begrijpen en zelfs *voelen* dat het noodzakelijk is om het Heilig Hart van Jezus eerherstel te brengen. De lezer zal echter begrijpen dat het mysterie van God en van Christus, zowel in diens volmaaktheid als in zijn nabijheid, de beperktheid van de menselijke taal ver te boven gaat.

Ik hoop dat dit boek, zowel de lezer die al overtuigd is, als degene die zich pas sinds kort in het christelijk leven verdiept, als leidraad mag dienen om een intieme liefdesrelatie met Jezus Christus (verder) op te bouwen. Hij is degene die ons vanaf het kruis uitnodigt om ons leven te besteden aan het meewerken aan zijn verlossingswerk. Het is vanuit

dit perspectief dat het *eerste deel* van het boek de nadruk legt op de vriendschapsliefde met Christus en de middelen die ons het meest helpen Hem te leren kennen: de studie van de geopenbaarde waarheden, de beschouwende lezing van het Evangelie en het stil gebed. Van daaruit en rekening houdend met het feit dat de liefdevolle identificatie met Jezus Christus niet het uiteindelijk doel van onze geestelijke weg is, zullen we de boeiende wereld betreden van het contemplatieve leven, waarin wordt gezocht naar de eenheid met God. Het *tweede deel* van dit boek spitst zich toe op het *werkzame aspect* van het affectief meevoelen met Christus. Want er zijn twee motieven die ons ertoe aanzetten om uit onze comfortzone te komen; dit zijn *dankbaarheid* voor zijn overvloed aan liefde en *medelijden* met zijn lijdend Hart. Evenals bij de heiligen zal niets onze edelmoedigheid bij het brengen van offers zozeer stimuleren als het verlangen om het leed van het Heilig Hart van Jezus te verlichten.

Logroño, 7 februari 2013

1. De vriendschap met Christus, bezien in haar context

a) Naar het goddelijke via het menselijke

Het is heel moeilijk om zich een juist beeld te vormen van het aantal sterren aan het firmament. Er is meer nodig dan ruimtelijk inzicht en rekenvaardigheid om zich voor te kunnen stellen dat er alleen al in onze melkweg zo'n 100 miljoen sterren zijn en dat er daarnaast nog eens 12 miljard andere melkwegen zijn. Ik moest een beroep doen op een expert in astronomie om mij rekenschap te geven van deze enorme aantallen. Als goede pedagoog, gebruikte hij een vergelijking die deze dingen voor mij veel eenvoudiger maakte. Zo legde hij uit dat wanneer elke ster in het heelal slechts de omvang zou hebben van een tennisbal, dan nog de gehele oppervlakte van de aarde niet zou volstaan om ze allemaal een plaats te geven.

Iets dergelijks geldt ook voor de ondoorgrondelijke, goddelijke realiteit: God "bewoont het ontoegankelijke licht"¹. Doordat het onmetelijk is, lijkt al het goddelijke voor ons té verheven te zijn: het is altijd gehuld in mysterie. Daarom hebben wij mensen Gods Openbaring zo hard nodig en vormt deze voor ons een reden tot blijvende dankbaarheid. Bewust van onze beperktheid, besluit God om tot ons over zichzelf te spreken. Als een goede leraar gaat Hij daarbij stapsgewijs te werk. In het Oude Testament openbaart Hij zich nog met behulp van menselijke metaforen. Zo zegt God ons door de profeet Jesaja dat Hij ons nooit vergeet en meer van ons houdt dan de liefste van alle moeders.² Met de

---

¹ 1 Tim 6,16.

² Vgl. Js 49,15.

Menswording daarentegen gaat Hij veel verder: *Hijzelf wordt mens* en openbaart ons zijn intieme leven. Zoals de heilige apostel Johannes zegt: “Niemand heeft ooit God gezien; de Eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is, Hij heeft Hem doen kennen.”³ Jezus Christus is inderdaad de grootste openbaring van de Vader: Hij is zijn “te lezen teken”⁴. Hij leert ons dat God Eén en Drievuldig is. In God is er zowel een volmaakte *Eenheid van natuur* als een *Drie-eenheid van Personen*: Vader, Zoon en Heilige Geest. Als we over deze waarheden nadenken, voelen we aan dat achter deze eenheid van de Godheid een onuitsprekelijke gemeenschap van liefde tussen de goddelijke Personen schuilgaat: een volheid van Leven waarbij dat wat wij ‘leven’ noemen geheel verbleekt.

Tegelijkertijd sluit de Openbaring niet uit dat we door persoonlijke beschouwing veel van haar waarheden kunnen ontdekken. Zo kunnen we bijvoorbeeld door systematisch na te denken beargumenteren dat God bestaat en ook enkele van zijn eigenschappen te weten komen. Het volstaat de wonderbaarlijke orde van het heelal te beschouwen om te beseffen dat een hogere intelligentie die moet hebben bedacht. Juist zoals we ons geen software van een computer kunnen voorstellen die niet geprogrammeerd werd. Immers, evenmin als bytes zijn ook atomen niet in staat zichzelf te organiseren: zij hebben geen denkvermogen. Rationele analyse en een eerlijke houding die openstaat voor de realiteit, is al wat er nodig is om het vermoeden van het goddelijke te kunnen bevestigen.

Er is een tak van de filosofie, de *theodicee* (rechtvaardiging van God), ook wel ‘natuurlijke theologie’ genoemd, die zich hiermee bezig houdt. Deze vertrekt vanuit het klassieke beginsel: “Elke *agens* bewerkt iets dat in natuur aan hem gelijk is.” Zoals een kunstenaar zijn stempel drukt op wat hij

---

³ Joh 1,18.

⁴ Johannes Paulus II, encycliek *Dives in Misericordia*, nr. 3.